

Balázs Géza

Derenk, a lengyel emlékfalu

A magyarországi falupusztulás jelképes, mert sokat emlegetett, sőt emlékjellel is ellátott települése Gyűrűfü vagy Nagygéc, bár ma már falvak sorára ki lehetne írni: pusztuló falu, ám a tudatos falupusztításnak kétségtelenül az első áldozata egy egykori Abaúj-Torna megyei, Aggtelek környéki, s érdekes módon lengyel telepesek alapította falu: Derenk.

A falu története kész regény, meg is írta az író Szűts László (*A kormányzó úr medvéi*, Budapest, 1965), kutatták lengyel- és magyarországi nyelvészek, és – főleg a néprajzosok jóvoltából – a tudományos leírása is megtörtént az 1980-as években. Négy alapos munkára hívom föl a figyelmet: Bódi Erzsébet: *Egy magyarországi lengyel falu táplálkozása* (KLTE Néprajzi Tanszék, Debrecen, 1984), Krasinska, Ewa – Ryszard Kantor: *Derenk és Istvánmajor. A lengyel telepesek utódainak története és kultúrája* (Herman Ottó Múzeum, Miskolc, 1988), Rémiás Tibor: *Derenk. A szádvari uradalom lengyel – górál – telepesei a herceg Esterházyak és gróf Andrássyak földesurasága alatt* (Dominium Bt. és B-A-Zmegyei Lengyel Kisebbségi Önkormányzatok Szövetsége, Miskolc, 2008), Rémiás Tibor: *In memoriam Derenk* (háromkötetes tanulmányegyüttes a derenki lakosság nyomában az egyházi halotti, házassági és születési, ill. keresztelési anyakönyvek alapján. A Dominium Bt. és a Magyarországi Lengyeliség Múzeuma és Levéltára közös kiadványa, Miskolc, 2004, 2005, 2007).

A feltételezések szerint az 1700-as évek elején jelentek meg az éhínség elől menekülve lengyel (közelebbről a Szepesség északnyugati falvaiból, pl. Białka, Jurgów településekről) származó górálok az 1710-es pestisjárvány következtében elnéptelenedett felvidéki magyar falvakban, így a középkortól létező, Deryn, Derenek néven emlegetett faluban is. És ezután csaknem két és fél évszázadon át itt éltek és őrizték nyelvüket, hagyományaikat. Földműveléssel, állattenyésztéssel (főleg juhászattal) és erdőléssel (erdőgazdálkodással) foglalkoztak. Derenk a volt Torna megyéhez tartozott (ma Borsod-Abaúj-Zemplén megye), a mai Magyarországnak egyik legészakibb falva. Nevét a szláv drenka (som jelentésű) szóból származtatják. A derenkiek magukat sloviennek, slovannak nevezték, de mindig élt bennük a lengyel (lengyelül: lędzielska) öntudat. A környékbeli (pl. szögligeti) magyarok pedig tótoknak nevezték őket – nyilván a lengyel-szlovák népi és nyelvi érintkezés miatt (a népi terminológiában a tót többféle szláv népet jelentett). Egy adat szerint a trianoni békeszerződés után a derenkiek választhattak, hogy a Csehszlovák Köztársasághoz vagy Magyarországhoz kívánna-e tartozni, ők az utóbbit választották. A 20. század közepén a falut kb. 900-an lakták. A tragédia 1938-ban ütött be. A szomszédságban már meglévő szelcepusztai zárt vadászterületet kibővítették, s ezért – állítólag Horthy Miklós utasítására – a falu lakosait áttelepítették. A kormány a lakosoknak kedvező gazdasági feltételeket (teljes körű kárpótlást) biztosított, de az át- és a szétköltöztetés egy hagyományos, szerves közösség szétesését jelentette.

1940 és 1943 között a következő településekre költöztették a magyarul állítólag alig beszélő lakosokat: a Derenk közeli Martonyiba, Szendrődre, a Ládbesenyő melletti Andrástanyára (20 család), Sajószentpéterre, Vattára, és a hegység túlsó végén, az Alföld peremén fekvő Emőd melletti Istvánmajorba (50 család). A bükkaljai Istvánmajorban 1977-es adat szerint 63 házban 207 lengyel származású lakos élt. Az akkor végzett néprajzi és nyelvi megfigyelések még arról tudósítottak, hogy a nagy történelmi és földrajzi távlat ellenére megőrizték lengyel nyelvüket, és bizonyos fokig sajátos kultúrájukat...

Bódi Erzsébet néprajzi gyűjtésében az istvánmajoriak étkezési szokásait vizsgálta. Kiderült, hogy számos ételnevet megőriztek az egykori derenkiek – olyan neveket, amelyek több mint két és fél évszázadon túlra, Dél-Lengyelorszáig mutatnak vissza: papcún, polewka, zur, kvasnica, pokrywa, karpriel, zuzoki, kukulka, novolatek, pirohy. Más ételnevek a Derenkkel szomszédos szlovák falvakkal való érintkezést mutatják: bugac, loksa (erjesztetlen lepények), haluski, rezanki (főtt tészták), podlupka, zalota, domikat, zwara (levesek).

Az Istvánmajorba áttelepült derenkiek számon tartották egymást: „Ez a mi emberünk, derenkí” (To nas clowiek, Drencan), mondták.

A derenk-istvánmajori lengyel nyelvjárást 1977–1980 között kutatták a krakkói Jagelló Tudományegyetem nyelvészei, valamint magyar nyelvészek is. Egyértelműen megállapították, hogy a derenk-istvánmajori és egyéb, a szétköltöztetett lengyel falvak lakosainak nyelvjárása: lengyel, sőt a lengyel nyelvnek igen különleges, egyedülálló történelmi-nyelvjárási változata. Megfigyelhető benne a dél-lengyelországi nyelvjárások, azon belül a mazoviai nyelvjárás néhány sajátos, csak arra jellemző hangtani jelensége. Kimutatták, hogy a magyarországi lengyelek tájnyelvi szigetei a 18. század végén jellemző dél-lengyelországi nyelvjárások fonetikai jegyeit mutatják, vagyis pontosan azt az időszakot, amikor elvándoroltak (leszakadtak) a lengyel nyelvi tömbtől. Azt is sejtették, hogy ezek a kis lengyel nyelvi szigetek előbb-utóbb megszűnnek, bár még a kutatás időszakában (1977–1980) elmondható volt: az Istvánmajorban élők számára a lengyel az anyanyelv, a magyar a második, a hivatalos nyelv, de már mindenki tud magyarul.

Ewa Krasinska és Ryszard Kantor az istvánmajori lengyelekről szóló kismonográfiáját lírai jövőbe látással fejezi be:

„A városiasodás folyamata... Istvánmajort szinte teljesen megfosztotta a fiatal generációtól. A falut jelenleg (1988) nagyrészt 60–80 év közötti magányos öregek lakják. A városban lakó gyermekek és a szülők között megszakadt a kulturális közvetítőlánc. Az idős emberek elhalásával együtt eltűnik a sajátos magyarországi lengyel kultúra tartalma, a 18. századi népnyelv, a nagy múltú kalendáris és családi ünnepek szokásai, hiedelmei, a gazdálkodás elemei. Féltő, hogy nemcsak a kulturális örökség lesz a múlté, Istvánmajoron nem honosodik meg majd az új sem, mert nem lesz, aki azt befogadja. A település kihal, az elhagyott lakóépületeket nem vásárolja meg senki sem. Karnyújtásnyira van a nem kívánt jövő, amikor is újból csak a fejfák írásai emlékeztethetik az arra látogató embert a különleges hangzású nevekre, azokra az emberekre, akik a pusztában települést hoztak létre, akiknek a történelme a lengyel tájakon kezdődik.”

A jelenkori falupusztulás természetesen már nemcsak Istvánmajort, hanem Magyarország számos más települését érinti.

Derenk 1943-ban szűnt meg. Épületeit, templomát lebontották. Még a 2000-es évek elején csak néhány rom, az egykori iskola épülete, az elhagyott temető és a templom helyén épült kápolna jelezte, hogy itt valaha falu volt. Az 1980-as és 2006-os években született történeti és néprajzi feltárás nyomában, valamint derenki leszármazottaknak a magyarországi lengyel szervezeti életbe való bekapcsolódása következtében feléledt az identitás tudata. 1994-től minden év júliusában búcsúünnepségre összegyűlnek Derenken a faluból elszármazottak. A 2006–2008-ban jelképesen felújított Derenk romfalut a magyarországi lengyelség történelmi emlékhelyévé nyilvánították.

Rémiás Tibor

300

A cím láttán sokan asszociálhatnának az éppen 10 éve bemutatott amerikai filmre, a 300-ra, amely a hősiess thermopüli csata eseményeit dolgozza fel. Nos, a szimbolika némiképp hasonlatos, de mi itt és most a *derenki lengyelség 300 éves fennmaradási küzdelmeiről* kívánunk szólni, amely nem volt kevésbé hősiess az évszázadok folyamán az identitásuk megőrzése terén.

A levéltári és az egyházi anyakönyvi források tanúsága szerint (lásd: Rémiás Tibor: *Derenk történeti monográfiája* [2008] és uő.: *In memoriam Derenk*, I–III. kötetek [2004, 2005, 2007]) a Tátrán túli góral falvakból (Bialka Tatr., Bukowina Tatr. és Czarna Góra) az 1711-ben dúló pestisjárvány következtében lakatlanná vált Torna vármegyei, a szádvári uradalom tartozékát képező kis, elszigetelt, hegyi falucskába, *Derenkre* lengyelek telepedtek le.

Első magyarországi említésük Torna vármegye jegyzőkönyveiben fedezhető fel Derenk curiális községre vonatkozólag: „Anno 1717 per Polonis advenas impopulatum”. A tényt Derenk falu leírásánál maga Bél Mátyás is megerősítette az 1730-as években: „Polonis noviter impopolata”.

A derenki lengyelség 1717-től, immáron 300 éve őrzi ősei archaikus, 18. századi góral nyelvét és identitástudatát, annak ellenére, hogy a 65% fölötti endogámiában élő, békés falu 1943-ban megszűnt. A második világháború idején Horthy Miklós kormányzó éppen itt (Szelcepuszta környékén) összefüggő vadászterületet és vadrezervátumot (lásd: Tóth Sándor: *Haragistya – Ménesvölgy* [2011]) kívánt kialakítani. Ezért a derenki 100 családot (közel 500 főt) nem át-, hanem *széttelepítették az akkori Borsod vármegye 8 településére*, legtöbbször Emőd-Istvánmajorba (50 családot), Ládbesenyő-Andrástanyára és Sajószentpéterre (20-20 családot) költöztettek. Persze a derenki 18. századi építésű kis fatemplom és harangláb is lebontásra került.

Az 1990-es évek közepétől megrendezésre kerülő és egyre népszerűbb derenki búcsú a hagyományok ápolására és a derenki lengyelség kultúrájának megőrzésére hivatott.

A derenki fatemplom és harangláb, 1930-as évek

A 300. évforduló méltó megünneplésére a Magyarországi Lengyel Nemzetiségi Önkormányzat és a Lengyel Kutatóintézet és Múzeum nemzetközi konferenciát kíván szervezni a témában leginkább járatos és ismert kutatók legújabb tudományos eredményeinek bemutatására. Előadásra felkért kutatók: Dr. Janusz Kamocki etnográfus, Julian Kowalczyk nyelvész, Dr. Tóth Sándor vadászattörténész, Kovács Ágnes antropológus, Dr.

Bódi Erzsébet néprajzkutató és Dr. Rémiás Tibor történész. *A konferencia a magyar Parlamentben kerül megrendezésre 2017. április 7-én, a 300. évforduló nyitó rendezvényeként.*

A teljesség igénye nélkül, a jeles évforduló méltó megünneplése alkalmából sor kerül még az év folyamán: a Lengyel Kutatóintézet és Múzeumban kiállításra (*Imakönyvek és a bennük őrzött titkok* címmel), a derenki lengyelség 300 évéről ismeretterjesztő kiállításokra, történeti előadásokra a leginkább érintett négy magyar településen (*Emőd-Istvánmajorban, Ládbesenyő-Andrástanyán, Sajószentpéteren, Szögligeten*) és a lengyelországi *Bialkán, A derenki lengyel identitás 300 év távlatából* c. kiadvány, valamint az ez évi derenki búcsúról és az ünnepi eseménysorozatról film- és hanganyag készítésére. A Derenkről elszármazottak közül mintegy 30 fő reménykedik abban, hogy a 300 éves lengyel identitástudat magyar honi megőrzése után, ismét sor kerülhet a lengyel állampolgárságuk felvételére is, amiben igen aktívan bábáskodik a 300. évfordulón a Magyarországi Lengyel Nemzetiségi Önkormányzat.

De mi is az a derenkiség?

Mára két kezünkön meg tudjuk számolni azon személyeket, akik konkrétan *Derenk községben születtek*. A derenki lengyelek *leszármazottai*, a Derenken született szülők gyermekei és unokái még szép számmal élnek az országunkban és a világ számtalan szegletében. Ők azok, akik életben akarják tartani a derenki lengyelség múltját és hagyományait. A kutatók által felkutatott és leírt tradícióknak igyekeznek megfelelni.

A többség nem szembesül nap mint nap lengyelségével vagy derenkiségével. Bennük hétköznap, az ismerősökkel (to nas = a mi emberünk) való találkozáskor, és ünnepek alkalmával (Szent László-nap, derenki búcsú) idéződik fel a *derenki (drencan) lengyel identitás*. Persze mára – az anyakönyvi kutatások eredményeképpen – szinte kivétel nélkül tudják és büszkén vallják 18. századi górál eredetüket. Ha törve is, akcentussal, de mindenki kívülről fújja annak a három podhalei és szepességi górál településnek a nevét (Bialka Tatrzenska, Bukowina Tatrzenska és Czarna Góra), ahonnan 300 évvel ezelőtt elszármaztak a derenki ősök.

Végül is a *derenki lengyelség meghatározó identitáselemei* lettek, amelyek 300 év alatt alapjaiban semmit sem változtak: az *etnikai hovatartozásuk, a nyelvük és a vallásuk*. Máságuk, a magyar- és a szlováklakta szomszédos települések lakóitól való különbözőségük sohasem volt kétséges. Másféle „tót”-ságukra, a lengyel eredetükre az 1970-es évektől csöpögtetett nyelvészeti, néprajzi és történeti kutatási eredmények hívták fel a figyelmüket, megfakult identitástudatukat. A derenki, 18. század eleji, mára archaikusnak számító görál nyelv a közösség legfontosabb megkülönböztető jegyének számított, sőt számít a mai napig. Emellett vallásuk különböztette meg őket a környező magyar (többségében református) és szlovák (javarészt evangélikus) falvaktól. Derenk tisztán (majdnem a 19. század végéig) római katolikus vallású volt.

Az 1938 és 1943 között zajló széttelepülés után, a megváltozott körülmények között, a fokozódó asszimilálódás miatt, a Derenkről elszármazottak jobban kezdtek ragaszkodni a vallásukhoz. Éppen ezért, nem véletlen, hogy több évtizedes hallgatás után (1943-tól 1994-ig) az első derenki búcsú (1994) megszervezésével válik valóban intenzívvé a derenki lengyel identitástudat felélesztése, amely a mai napig reneszánszát éli.

Töretlen hitük erejét néhány idézettel kívánom bizonyítani, amelyek 2016-ban és 2017-ben kerültek rögzítésre az *Imakönyvek és a bennük őrzött titkok* című készülő kiállítás segédleteként.

„Bubenkó Andrásnak, amikor 92 évesen meghalt (1945-ben, Mindenszentekkor)... az imakönyvet nagyapám betette a koporsójába. Lehet, hogy Biblia volt, olyan nagy betűkkel írt, lengyel nyelvű, Ő mindig abból imádkozott. A német katonák azt mondták, hogy ezt a tanyát megőrzi a Jóisten, mert az öreg bácsi mindig imádkozik...

Igaza van a mi papunknak, hogy minek kell az imakönyveket berakni a koporsóba? ...Igaz, én is azt mondtam, ha meghalok, a régi imakönyvemet, a hozsannást, mert az már elég régi, tegyék mellém. Volt nekem csonttáblás is, Barkán vette nekem a keresztanyám, az elsőáldozásomra kaptam tőle. Derenken divat volt, hogy minden lánynak csonttáblás imakönyve legyen. Bérnálásra pedig szentképet kaptunk bele a keresztanyánktól.

Derenken az iskolában nem imádkoztunk lengyelül, mert nem is volt szabad (...). Horváth tanító úr megtiltotta. Engem megbüntetett. Nekem százszor le kellett írnom, hogy az iskola területén csak magyarul szabad beszélni... De azért a WC-n Terivel csendesen tótul beszélünk. (...)

Derenkről eljártunk búcsúba Jabloncára, Körtvélyesre Szent Annára, Szádalmasra, ott Szent Háromságra volt a bú-

Derenk, a plébános és a tanító a gyermekeivel, 1943

csú, Görgöre, Keresztelő Szent János születésére, június 24-én, Homonnán is voltunk egyszer, akkor Barkára, Kármelhegyi Boldogasszonyra, Szögligetre is jártunk, az magyar falu, Sarlós Boldogasszonyra, Bódvaszilásra, mert ott is volt templom, március 19-én, Szent József-re. Még Tornaszentandrásra is mentünk, mert ott is laknak Rémiások, Szent András-napra. Kovácsi tanyára is jártunk, a derenkiek egypáran oda jártak aratni, majd Katalin tanya, Antal tanya és Sötét tanya, amely nem messze volt a határtól, a négy tanya bárója Solymosi volt, aki Tornán lakott. Aratáskor mindig daloltuk: »Majd ad nekünk Solymosi báró kenyeret, miből együnk egész nyáron eleget.« Perkupára is mentünk búcsúba, István királyra... Mátraverebély-Szentkútra is jártak Derenkről, vagy három napig is mentek odáig, Rémiás nagyanyám vett ott egy nagy szentképet, azt betekerte az abroszba, oszt úgy a hátán hozta el Derenkre, hát, felváltva vitték.

Rózsafüzérem van nekem a világító, van nekem a fekete is, amit nem merek elővenni már, mert megy szét a lánc, cérnával kötözgettem össze, 1948-ban, amikor apám meghalt, vettem magamnak Miskolcon a Mindszenti Templom melletti kegyboltban.

Nálunk, Derenken minden egyházi ünnepet betartottak. (...) A jablonciak azt mondták, hogy a derenkieket nem veri el a jeges eső, mert mindig templomba járnak. (...) Szomogyáné mindig jól meghúzta mind a három derenki harangot, azzal a borút Jablonca felé hajtotta.... Péter-Pálkor volt Jabloncán búcsú, a sátrasok az út egyik oldalára pakoltak ki, akkor jöttek a jablonciak jól megpakolt szénásszekerekkel, és csak úgy vitték a sátrakat. Azután jött rájuk a vihar. A derenkiek azt mondták, ez azért van mert Péter-Pálkor elbontották a búcsús sátraikat.

Derenken a búcsú október 28-án, Szent Simon és Júdás Tádé napjára volt, mindig jó nagy sár volt akkor. A régiek favágók voltak Derenken, az egyiknek bárd, a másiknak fűrész van a kezében, Bialkán is így van. (...) Még a görgei nagynénémek is eljöttek a búcsúba szekérral. (...) A főétel volt a húsléves metélttel, annyi tyúk volt Derenken, hogy még a búzaföldön is kikelt a csirke. Utána tejfölös hús vagy kirántott hús, meg töltött káposzta. Meg kalács is volt,... majd divatba jött a piskóta, Svédáné, aki Amerikában volt, hozta be a szalagárés süteményt. Lekuár volt

A derenki Anna-harang, készült 1727-ben, fotó 1980-ból

A derenki oltárkép, Szt. Simon és Júdás Tádé apostolok, 1969-es felvétel

A Sajószentpéterre telepített Teri néni a derenki temetőben, 2003

délután, amikor mentünk hazafelé gyalog Derenkre, mindig hangosan mondogattam, mert nekem úgy tetszett: felvidéki sós stangli friss és ropogós, 20 fillér csak. Ez így volt. Erre jól emlékszem. Bezzeg ha bemegyek a szobába hagymáért, mire beérek, azt sem tudom, hogy miért mentem be.”

(Gogolya Józsefné szül. Bubenkó Teréz, szül. Derenken, 1928, áttelepítve Sajószentpéterre)

Bubenkó Mária imádkozás közben

bóven, többféle is Derenken. No meg pogácsa is volt, reggel, ahogy jöttek a vendégek, azzal kínálták őket, meg tejes kávéval. Bor nem volt, csak ha vettek, Liptai Józsi bácsi hozatott Gyöngyösről, a színi állomásra érkezett a bor hordókban, onnan hozatta fel szekérral. Pálinka volt, mert szilvája volt mindenkinek. Sok som is volt, abból is főztek Szögligeten pálinkát, a főzőben, meg ott volt a malom is. (...) Rozsnyóról és Szentandrásról is volt sátras, mézeskalács volt a legtöbb nálunk, meg cukorka is volt úgy becsomagolva, meg hlebicek (mézes puszedli) ötösével becsomagolva, mézeskalácsból rózsafüzér is volt, mindenkinek a nyakában csüngött, meg kakasos nyalóka is volt. (...)

’38-ban, amikor Rozsnyón vitték a Szent István-jobbot, a piacon egy kisfiú árult, kiabálta, hogy a felvidéki sós stangli friss és ropogós, 20 fillér csak, vettem magamnak,

„A szent titkokat a búcsúban vettük. Istvánmajorból jártunk búcsúba Kácsra, Kövesdre, Bogácsra, én voltam egyszer Szentkúton is. Rémiás Julis néni sokat járt a búcsúba, meg Szomogyia Erzsébet néni a lányával.

Rémiás Józsi sokat ministrált Derenken, latinul kellett még akkor...

Minden két hétben jött a pap Derenkre Szögligetről, ha nem is volt pap, akkor is jártunk imádkozni a templomba délelőtt 11-re, majd délután 2-re olvasóra, litániára mentünk.

Édesanyám és édesapám is, amikor meghalt, olyan szokás volt, hogy mindenkinek a koporsóba tettek imakönyvet, az aszszonyoknak még olvasót is tettek, az embereknek csak imakönyvet... Azért nincsenek imakönyvek, mert a temetőbe mentek.

Mindenkinek volt templomi ruhája, gyerekként nekem volt egy rózsaszín ruhám, az áldozási ruhám fehér volt, volt egy piros is, azt igen szerettem hordani, a negyedik is rózsaszínes volt...”

(V. Rémiás Istvánné szül. Bubenkó Mária, szül. Derenken, 1926., áttelepítve Emőd-Istvánmajorba)

„Andrástanyáról jártunk mi búcsúba Szendrőládra, Tóharasztra, meg ide Besenyőbe, Istvánmajorba is jártunk búcsúba, ott nagy búcsúk voltak, onnan is jártak ide. Úgy vonultak a buszról, csak úgy ömlöttek, amikor ők jöttek ide búcsúba, aztán kihaltak az öregek, oszt elment a búcsú. (...) Safarcsikné, Kelemenné, Rémiás Laci anyja, Ancso néni, Ő nagy szent életű volt, Ő volt a társulatos anyja, Ő vezette az imádságokat is.

Amikor meghalt valaki, most is, az imakönyvével együtt temetik el, meg fehér zsebkendőt is tesznek mellé, meg olvasót, meg tettek egy vagy két szál szentelt barkát is hozzá, csak a nőknek, hogy azzal kopogtassa meg az ajtót Szent Péternél, és úgy nyílik meg az majd előtte. A fiúknak bokrétát tesznek a koporsóba, a lányokat fehér ruhában temetik el, koszorúval a fejükön. Gríger Vicust is így temették el, 7 éves volt, zöld kökényt evett, azt beszéltek, hogy abban halt meg. Vitték volna szekérral az orvoshoz, mi mentünk a templomba, de visszafordultak, mert útközben meghalt.

Egyszer elmentünk az éjféli misére Szendrőládra, olyan köd volt, hárman mentünk, olyan gyerekformák, Juliska, Mihály, a Gizié, meg én. Én mindenféle képen a Dobos tanyának mentem volna, hogy arra van a mi tanyánk, végül lebeszéltek, (...) nagy köd volt, a hó is nagy volt.

Mire mi mentünk, 11-re a templomba, addigra megfőztük a vasárnapi ebédet...

Búcsúkor sok mindenféle ételt csináltunk, kezdetben húslevest, báránypecsényét, töltött káposztát, később libát tartottunk, oszt az volt aztán, a libából volt a pecsenye... A pap, Kovács Tóni atya kikérte magának, hogy neki búcsúkor csak libamájat készítsenek az asszonyok, meg kavart krumpelit csináltunk hozzá neki. Meg voltak kalácsok is kemencében sütve, túrós, túrós-lekváros, káposztás, jó nagy lángosok voltak azok. Kettő ment be egy tepsibe, nem olyan aprók, mint manapság. A kenyér után sütöttük a kalácsot 5-6 tepsivel.

Jártuk a Szent Családot és a Lurdest, meg a templom előtti kereszt alá jártunk Nagyböjtben. Mentünk házról házra, vittük a Jézuskát és a Szűz Máriát, énekeltünk az ajtó előtt, bentről meg fogadtak: Ne menj tovább, kis Jézuska, ne menjetek már sehova, szállásunkat mi megosztjuk, Szűz Máriát befogadjuk. (...) Rémiás Mihály bácsi testvére, Imre mindig járt velünk, az asszonyokkal imádkozni.

Meg a gyerekek játszották a Betlehemet is...

Minden hónap első vasárnapján cseréljük a titkokat.

Minden reggel és este imádkozom.”

(Bubenkó Béláné szül. Kusztván Mária, szül. Derenken, 1941., áttelepítve Ládbesenyő-Andrástanyára)

„Mindannyian járunk templomba, az unokáim is mind... Érnekem ez az életem. Apám meghagyta, hogy az Istent ne hagyjuk el, mert anélkül nem lehet élni, mert csak egyszer üt, engem ütött már elég sokat, de hála Istennek itt vagyok.

Minden hónap első vasárnapján cseréljük a titkokat.

Elsőáldozásra szent áldást kaptam, megtanultam az Istennek a szeretetét, ezt kaptam, ettől kezdve minden vasárnap járok áldozni... Amikor vége volt, kakaót és kalácsot kaptunk, nagy dolog volt. (...)

A derenkiek mind vérbeli vallásosak voltak. Emlékszek rá, még gyerek voltam, készültünk a templomba, a templom alatt lakott Gogolya néni, a Rémiás fiúkkal elmentünk hozzá, de ők még ott is boksztolták a csizmájukat, hogy szép legyen a templomban, (...) az inasok az oltár mögött gyülekeztek, sokszor rendetlenkedtünk is ott, volt ott vagy 80 centi a gyerekeknek, az oltárral szemben az idősebb férfiak és asszonyok ültek, oldalt a legények és a lányok álltak, kórus Derenken nem volt a templomban ...

Római katolikus templom Jabloncán,
építették a derenkiek, a sziliceiek
és a helyiek, 2007

Búcsúkor mindig sár volt, akkor már gyakran esett az eső...

Búcsúba eljártak Jabloncára, a templomunk ott volt, (...) a többit nem tudom, még gyerek voltam, (...) hordós káposztás lángost ettünk, mákos, túrós és diós is volt, akkor ezek mentek, no meg a hús, az minden volt. Karácsonykor is ezek voltak, meg a bobalyka (mákos vagy túrós kifli).

Innen meg Szendrőbe, Abodra, Szalonnára, Szuhogyra, Szendrőládra, Edelénybe jártunk búcsúba, mindig elmentünk, és gyalog. Mások jártak Istvánmajorba is...

Mindennap este, reggel imádkozunk a feleségemmel, (...) este az olvasót imádkozzuk, reggel pedig csak a reggeli imát mondjuk el, én még a papi zsolozsmát is. Ezeket hangosan mondjuk az ágy mellett vagy az ágyban, ha már fáradtak vagyunk.

Edesanyám Derenken halt meg, ötéves voltam, az ő imakönyve nincs meg, csak az édesapámé. Az azért maradt meg, mert amikor megnősültem, ő nekem adta, mondta, hogy nagyon vigyázzak rá

A pocserka (olvasó) is bekerült a koporsóba a modlonca knyeczka (imakönyv) mellé...

Büdöskúton Szabados Teri néni, aki Rémiás lány volt, igen szent életű volt.

Dédnagyapám papnak taníttatta Rozsnyón a fiát, akit karácsonyra nem engedtek haza, Derenkre, kilógott, oszt irány haza gyalog, a hegyeken át, az

apjával összetalálkozott volna, aki vele szemben jött lóháton, elbújt a híd alá, hogy ne találkozzanak, mire hazaért, az apja is otthon termett, föllette a lóra, és visszavitte Rozsnyóra. Már az utolsó évét járta a fiú a papi szemináriumban, amikor az apja kiment szántani, négy ökrrel a cselédjükkel, kiszántottak egy darázs-fészket, a darazsak megtámadták őket, a cseléd elengedte az ökröket, mert őt is nagyon csípték a darazsak, ő meg elibe állt az ökröknek, azok meg agyontaposták. Babarcsik fiú volt a cseléd, maradt továbbra is a gazdaságban, a papi iskola így maradt abba, mert a gazdaságot utána neki kellett vezetnie.

A mi papunk, Takács Alajos, Lojzi Atya, dobódéli, az anyja Vaskó lány volt, a Vaskók valamelyik Rémiással rokoni kapcsolatban álltak, Rémiás lányt vettek el.

A hússzentelés nagyon szigorú volt Derenken, az apám azt mondta, hogy az ő apja káposztás hordóba rakta a szalonnát és a füstölt húst, majd le lett lakatolva a nagybőjt idejére Húsvétig, de a fiatalok néha csak kilopták a szalonnát még a hordóból is, mert éhesek voltak. ..."

(Egy derenki születésű férfi, áttelepítve Büdöskútpusztára, majd Sajószentpéterre)

A fentiek ismeretében is bátran kijelenthetjük, hogy az eltelt 300 év alatt a derenkiek mindennapjaira igen nagy hatással volt a vallási életük, hithű katolikusságuk. Megkülönböztető és meghatározó identitáselemükké vált.

Emléktúra Derenken, a kazincbarcikai lengyel–magyar baráti társaság tagjai, 1989